

רודולף שטיינר

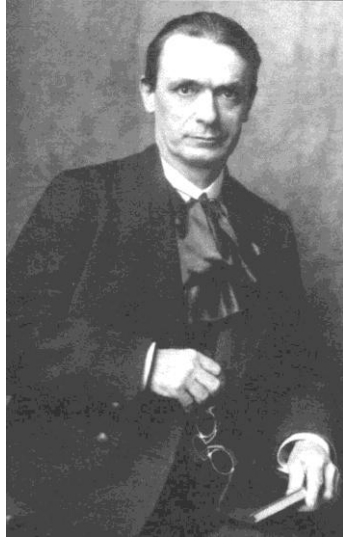
הגשר בין המוסריות והטבע

[הוצאת בדולח](#) מקדישה, ללא תמורה, את התרגום לעברית של ספר זה לקהל קוראות וקוראי ספרות אנתרופוסופית על מדע הרוח מייסודו של רודולף שטיינר.

אפשר להעבירו הלאה, ללא תמורה.

פניות באימייל לכתובת bdolah.books@gmail.com

קובץ זה אינו למכירה ו/או למסחר בכל דרך שהיא.

"...כי כל לידה קשורה לאהבה קוסמית וכל מוות קשור
לחירות קוסמית...."

מתוך: הגשר בין המוסריות והטבע, GA-202.

— רודולף שטיינר —

THE BRIDGE BETWEEN MORALITY AND NATURE

By Rudolf Steiner

GA-202

דורנאך, 11 בדצמבר 1920

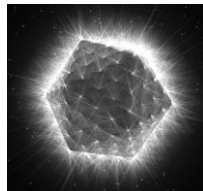
תרגום מאנגלית ועריכה: מוריס איטח

מהדורה ראשונה 2026

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

© כל הזכויות למהדורה העברית שמורות 2026 לבדולח הוצאה לאור

email: bdolah.books@gmail.com

ברצוננו להצביע על משהו הנוגע למוסריות האנושית כדי לציין מחר כיצד יש לגשת אליה בהיבט המוסרי-נפשי האנושי אשר זורם לעבר המקרוקוסמוס. זה כרוך בהערכת שני היבטים אנושיים באופן הנכון לקראת הגעה להערכה עמוקה של הישות האנושית כישות מוסרית-נפשית.

במידה מסוימת, הישות האנושית כלואה בין שתי קצוות, שני ניגודים קוטביים. הניגודים הללו מופיעים בתודעתו כחוק טבע וסדר העולם המוסרי. הצבענו על הדרך שבה, לאורך מאה השנים האחרונות, כל השקפת-עולם אשר נעשתה נפוצה במידה הולכת וגוברת, נכשלה בבניית גשר בין חוקי הטבע והסדר המוסרי ביקום. שני היבטים בישות האנושית צריכים להיבחן בקפידה כאשר אנו רוצים לגשת לחידות החיים והעולם בהקשר עם הניגודים הקוטביים הללו בטבע והבה נאמר חוקי העולם הרוחי או אפילו חוקי העולם המוסרי. בלתי-אפשרי להטיל ספק בכך שהטבע מהווה חלק מהישות האנושית; האדם תלוי, במידה מסוימת, בחוקי הטבע ביחס לנפשו, אך גם ביחס לישותו המוסרית. כאשר אדם רוצה לחוות את עצמו כאנושי באמת, עליו להסתמך על כך שהוא מופק על-פי חוקי טבע טהורים, לחוש את עצמו כניצב בסדר העולם, לא רק לנבוע מהטבע. למעשה, אדם זקוק לגישה רוחית-מדעית כדי להגיע להבנה בהירה של הבסיס הממשי של הדברים שעליהם אנו מדברים. כתוצאה מכך, הבה נצביע, יכול אני לומר, על התבוננות מרחיקת-לכת שגויה אשר מונעת מבני-אדם לגלות תשובה לחידה התואמת אשר נסתרת כאן. באופן מסורתי, מאמינים שבני-אדם היו יכולים להגיע להבנה של ממשותם האנושית על-ידי חיפוש, אם רשאי אני לנסח זאת כך, אחר קשר בין הנפשי-רוחי והגופני-פיזי בישות האנושית כאילו שהיא איכשהו מוצגת כאן. בני-אדם מדמינים לעצמם שאיכשהו בתוך הוויית-קיום אנושית גופנית-פיזית, הרוחי-פיזי קיים ואז הם מחפשים אחר הדרך שבה הם קשורים זה לזה.

מושקע חיפוש רב כדי לגלות את הקשרים הללו וחלק ניכר מהמאמצים הפילוסופיים ביחס לאנושות מכוון למציאת מענה לשאלה הבאה: מהו סוג הקשר אשר קיים בין הגוף הנפשי-רוחי והגוף הפיזי?

אתם כמובן יודעים שבמדע הרוח רוב השאלות עולות באופן שונה לגמרי מזה שבו הן עולות באופן הנפוץ. במדע הרוח, הניסוח הממשי של שאלה צריך להיות שונה למדי מהאופן הטרוויאלי שבו הן מנוסחות כיום. יוצא דופן שבמאה התשע-עשרה, באופן תיאורטי, עלו נקודות-מבט חזקות למדי ונוסדה אידיאה חזקה למדי שבלתי-אפשרי היה למצוא יסוד נפשי-רוחי בטבע הפיזי-גופני ואפשר להתייחס לנפשי-רוחי כסוג של פועל יוצא של הגוף הפיזי. נקודת-מבט זו נעשתה משהו מהמם באופן יוצא דופן עבור

אותם אינדיבידואלים אשר התוודעו למחקר מדעי-טבעי. עלינו רק להיזכר בתלות המוחלטת שיש למעשה לישות האנושית בחייה בין לידה ומוות במקורות הפיזיים, במבנה הפיזי כולו. מדע מטריאליסטי מדגיש שוב ושוב שאת אותה מידה יש להחיל על פיתוח הגוף החיצוני מהימים הראשונים של הילדות, כמו לפיתוח היכולות הנפשיות-רוחיות; כיצד הישות האנושית, כאשר לא דואגים לה מבחינה פיזית, תפגר בטבעה הנפשי-רוחי. מודגש כיצד בגיל מתקדם, עם התדרדרות גופנית, גם היכולות הנפשיות-רוחיות תצטמצמנה באופן דומה. מודגש כיצד הישות האנושית עם פגיעה מאיזשהו סוג, תפגין חריגות נפשית-רוחית אשר מצביעה על כך שהישות האנושית תלויה בצורה ובאופן של הוויית-קיומה במסגרת הטבע הפיזי-גופני. מודגש כיצד הישות האנושית יכולה לספוג רעלים מסוימים שבמידה מסוימת יש להם השפעה כימית עליה ולמרות זאת, במקרים מסוימים, יש להם השפעה על תקינותה הרוחיות, בהיותה מומרצת על-ידי המצבים הנפשיים-רוחיים המשתקים דרך חומרים פיזיים המוכוונים אל גופה, וכן הלאה. הוצג גם שכל מה שזמין כמחקר פיזי, מוכיח שבכל מעשי האלימות, היסוד הנפשי-רוחי מהווה, ביסודו של דבר רק תפקוד של הטבע הפיזי-גופני. עם זאת, אותם חוקרים אשר פיתחו נטייה לתופעות כאלה, יכול אני לומר, הצביעו גם על עובדות קטנטנות מהסוג הזה. אחד מהסוגים הללו של תופעות, ההתדרדרות של בלוטת-התריס אשר משפיעה על היכולות הנפשיות-רוחיות, היה דוגמה של החוקר גליי שאמר שהכישרונות הגדולים ביותר בישויות אנוש, הנפשיים-רוחיים, תלויים באופן בלעדי בתהליכים כימיים אשר מתפתחים מבלוטת-התריס. כל הדברים הללו הם איכשהו שובי-לב באופן שבו אומנות החשיבה המדעית התפתחה בזמנים האחרונים. למעשה, בלתי-אפשרי לומר דבר אחר מלבד שככל שבני-אדם יתייחסו יותר לאופן מדעי זה של החשיבה, מושגים מטבע נפשי-רוחי ייהדפו יותר ויותר לרקע; שהיסוד הנפשי-רוחי יראה במידה הולכת וגוברת כמשהו שאין לו משמעות מהותית. בעוצמה, הוא כביכול יוצר התנגדות באוכלוסיות של האזורים המתורבתים: מצד אחד, אלה אשר מושפעים פחות או יותר מתבנית החשיבה המדעית אשר נוכחת בזמנים המודרניים יותר, אשר מייחסים לה התקדמות גדולה של התפתחותם הרוחית, אם הם בכלל מדברים על דבר כזה, בשוללם התייחסות לנפש רוחית אינדיבידואלית. מצד שני, ניצב אותו חלק של האוכלוסייה אשר רוצה להמשיך לחיות בחכמה הדתית הקדומה, באידיאות העתיקות של הנפשי-רוח, מסדר-עולם אלוהי-מוסרי, שלמעשה בהתבוננות מעמיקה הורדו מטה מזמנים עתיקים והן מתקיימות רק על-ידי כך שהן הורחקו מאותם הלכי-רוח שהחשיבה המדעית יצרה.

כך, מצד אחד יש לנו אוכלוסיות רבות אשר נראות על-ידי אחרות כמפגרות, כבני-אדם שאינם יודעים דבר על חוקי הטבע ולכן יכלו להישאר עם אידיאות דתיות קדומות. לבטח, משהו אחר הופיע יותר ויותר בזמן האחרון. כוח מהמם זה של שכנוע, רוצה אני לומר, שעבור חלקו הגדול של המין האנושי היו כאידיאות המדעיות באמצע או תחילת השליש האחרון של המאה התשע-עשרה, כוח מהמם זה של שכנוע פחת בהדרגה. הוא הצטמצם עם הלכי-רוח מדעיים רבים ובני-אדם נעשו סובלניים יותר כלפי מה שקודם

לכן התייחסו אליו ככאלה שבני-אדם מפגרים ובורים דגלו בהם והם מוכרחים להיעלם. לתופעות האחרונות הללו מתייחסים רק בגלל הישנוניות הכללית של הנפש המודרנית. ביסודו של דבר, בלתי-אפשרי לדגול בצד אחד בסדר-טבע כל-יכול ומצד שני באיזשהו סוג של סדר-עולם מוסרי-רוחי ממשי. בדיוק כפי שהתייחסו פעם לסדר-הטבע בזמנים האחרונים, הוא אינו סובל סדר-עולם מוסרי ועתה רק כאשר המין האנושי אינו חושב באופן יעיל, אדם יכול להציב את ההתבוננות הטבעית של ימינו מתחת לזו אשר יצאה מהצהרות מסורתיות עתיקות. כתוצאה מכך, ביסודו של דבר, רק אותם בני-אדם אשר חיו באמצע המאה התשע-עשרה ובשנות החמישים והשישים, אשר הצביעו בהחלטיות על כך שהישות האנושית מהווה ישות פיזית-גופנית ומתוך הגוף הפיזי כמבשר הופיע הנפשי-רוחי וכל התנגדות לאידיאה זו צריכה להימחק בהדרגה. פעם, בהרצאה לקהל הפתוח בבאזל וכן במקומות אחרים, הערתי שישנם בני-אדם אשר דחו בעוצמה רבה את האידיאה שאדם מוכרח להתאפשר לו לרדת מסדר-עולם מוסרי וביסודו של דבר לפושע רשאי להסתובב חופשי באותה מידה כמו לאלה אשר חיים על-פי אידיאה מוסרית.

אלה היו, מצד אחד, האנשים העקביים. אדם אינו יכול להישאר תקוע עם אומץ כלפי עקביות זו. הוא היה נעשה רשלני, ישנוני וכתוצאה מכך לוותר על מה שאפיינתי זה עתה. גם האחרים לבטח עקביים והם פועלים כאילו איכשהו נוטה יותר לישועים בכנסייה הקתולית אשר אומרים: די עם המדע כולו אשר רוצה לכפות עובדות חיצוניות יותר מכל דבר אחר – הוא פוגע באמונתם של בני-אדם בסדר-עולם רוחי-נפשי ובאמצעות כל הכוח החיצוני האפשרי הם רוצים להיאחז בו. בלתי-אפשרי לתמוך בשני הדברים ביחס להמשך האבולוציה של המין האנושי.

גם כל מה שנובע ממושגים מבולבלים ולא-ברורים מימי-קדם אינו יכול להיתמך. מעל לכול, בלתי-אפשרי לדגול בכך שיש לדמות ישויות אנוש כישויות גופניות-פיזיות עם נפש בתוכן וישויות אנוש יכולות לחפש אחר הרוח-h-נפשh ביחס לגוף רק על-ידי הסתכלות ברגע מסוים. בלי להרחיב את אופן התבוננותו של האדם, בלי לעורר את העבר כדי להבין את הישות האנושית, אדם לא יוכל להתקדם. מתכונת זו עבור הווייתה של האנושות, בלתי-אפשרית. רק על-ידי אימוץ האידיאות הבאות שאפשר להגיע לתפיסה ברורה שאז, כפי שעוד נראה, תתקדם לבניית גשר בין השקפת-עולם מוסרית והשקפת-עולם פיזית.

אנו יודעים שהישות האנושית, לפני שהיא נכנסת להוויית-קיומה הפיזית-ארצית, חיה בעולם רוחי בין מוות ולידה חדשה. אם ניקח את הקו הזה כאופייני (חץ) בתיאור זמן, נקבל חיים רוחיים-נפשיים בין מוות ולידה חדשה, אשר נעים במידה שווה בזרם הזמן.

עתה, מתפתח משהו בהקשר עם הדברים הללו שניסיתי להסביר אתמול, משהו בתוך ישות נפשית-רוחית זו של המין האנושי במהלך הזמנים, שבהם בני-אדם התפתחו בלי גופים פיזיים לאורך המאורעות הקודמים בעולם הרוח, משהו בתוכם שביכולתנו לכנות 'השתוקקות ללידה פיזית'. התפתחות עצמית זו הופכת בהדרגה ללידה פיזית (אדום). עם הבנת האידיאות הללו של חשיבה אשר עברה מטמורפוזת, מגיעים לדבר הבא: ההשתוקקות זורמת למעשה אל תוך הגופני-פיזי (כחול) כדי שנהיה מוכרחים לומר, בפגשנו ילד, מה שמופיע בפנינו בילד הוא ההתגשמות של השתוקקות להתגשמות פיזית, שהייתה לרוח-נפש לפני שהיא נכנסה אל תוך הוויית-קיום פיזית. אל לנו לראות, כביכול, דואליות בין הגוף הפיזי והנפש-רוח. אל לנו רק לראות, כביכול, בפיזי-גופני את הרוח-נפש נגררת פנימה, אלא עלינו לראות משהו בגוף הפיזי שלמעשה עובר טרנספורמציה על-ידי הנפשי-רוחי.

זה, כמובן, מציב בעיות בפני חשיבה בעלת נטייה מדעית. דרך החשיבה המדעית-מודרנית נצמדת באופן הדוק ביותר לדרך שבה נקודת הנביטה מתפתחת בגוף האם, באמונה שהישות האנושית פשוט צומחת מתוך גוף האם לאחר ההפריה, מפני שבגוף האם טבועים הכוחות אשר יגרמו לעובר לצמוח. אך, למעשה, אין זה כך. פיתרון כזה מתייחס אך ורק למסלול הקצר ביותר. האדם הוא ישות אשר ניצבת בעולם בקשר עם הקוסמוס כולו ואשר נמצאת באינטראקציה מתמדת עם הכוליות של הקוסמוס. כיצד הייתם מגיבים אילו מישהו היה אומר: כמות מסוימת של אוויר אשר נמצא בתוכם, יצא מגופכם. הוא לא יצא מגופכם, אתם שאפתם אותו פנימה וכתוצאה מכך יש לכם אותו בתוכם כדי ליצור את הכול מתוך הסביבה כולה. רק מפני שאדם אינו מסתכל באופן חיצוני בשיתוף-הפעולה של המקרוקוסמוס כולו, רק מפני שהעובר האנושי מתפתח בגופה של האם, רק מפני שאדם רואה שאין גם השפעה מבחוץ שלבטח קושרת אדם לקוסמוס כולו, שהוא מאמין שהעובר פשוט יוצא מעצמו מגוף האם. למעשה, ברור שנבט אנושי זה בא מעולם הרוח. הוא משתמש באותו מקום שבו הוא יוכל למצוא, באופן הדרגתי, שער כדי להיכנס אל תוך העולם הפיזי. זה בתוך מה שמתפשט במרחב, היכן שאין שום שער עבור הישות האנושית אשר חייתה בין מוות ולידה חדשה, כדי להיכנס אל תוך העולם הפיזי. זה רק בגוף האנושי עצמו ששער כזה קיים. הכוחות אשר פועלים שם אינם הכוחות של האב ושל האם, אלא כוחות קוסמיים שדרך הגוף האימהי שואפים להתעברות כדי להיכנס אל תוך העולם הפיזי, לאחר שפיתחו השתוקקות לכך כישות נפשית-רוחית.

כך, אדם מתפתח לכדי ישות פיזית; אבל, ישות פיזית זו הינה רק הצורה החיצונית של הרוחי. שימו לב לדרך שבה לילד יש, ברצוני לכנותם מאפיינים בלתי-נבדלים אשר מתפתחים יותר ויותר לכדי צורה אנושית. נעשה את הדבר הנכון, אם נסתכל לאחור מהילד למה שקרה לפני הלידה, מה התרחש למען הגעתו ומה עדיין פועל עתה ובא לידי ביטוי. במה שאנו רואים בילד מיום ליום, משבוע לשבוע, משנה לשנה, אנו רואים השפעה של העבר, בהתנסויות של הישות הנפשית-רוחית לפני לידתה או לפני התעברותה. נעשה רק את הדבר הנכון, אם נתבונן בילד ונאמר: הנה המבנה דמוי-הילד. אנו בוחנים כיצד הילד מפתח תכונות

מסוימות. אותן לא נמצא בישותו הפנימית כפי שהיא קורנת כלפי חוץ במידה מסוימת, אלא לתקופה מוקדמת יותר שבה היא אפשרה לקרניים לפעול באופן פנימי. חוסר-הרצון שלנו לעשות זאת הוא האסון הגדול ביותר של הלך-הרוח המודרני שלנו. לקחת זמן בחיפוש אחר מה שעבר קודם לכן וכיצד הוא פועל במחשבותינו הנוכחיות, בזה זה מסתכם. ככל שאנו ממשיכים להתפתח או לחיות הלאה בזמן (כחול, ימין), אנו נעים שוב לאחור; מה שהינו פיזיות שלתוכה אנו חודרים בהדרגה, מתהפך שוב מהפיזי-גופני לנפשי-רוחי (אדום, ימין).

בפעולה שבה אנו נעשים אינדיבידואלים פיזיים, הצד הנפשי-רוחי שלנו עבור טרנספורמציה בגוף הפיזי ואנו מבצעים טרנספורמציה בגוף הפיזי חזרה לנפשי-רוחי. יתכן שתתנגדו בכך שתאמרו שכאן אנו נתקלים בקושי. אדם יבין במהרה כיצד הטבע הפיזי-גופני יכול לעבור שוב טרנספורמציה חזרה לנפשי-רוחי, אם זה קורה כך בהדרגה כאשר אדם היה יכול לקחת את הדוגמה לדרך שבה אדם, בהגיעו לגיל שלושים וחמש, נעשה פיזי למדי, אך מאז ואילך הוא שוב נעשה בהדרגה רוחי, במידה רבה כל-כך שלקראת סוף חייו הוא נעשה רוחי עד כדי כך שהמוות מהווה מעבר הדרגתי לנפשי-רוחי. כלפי פנים, זהו המקרה, אף על פי שכלפי חוץ, אין זה כך – ההופעות הן אשלייתיות. זה אכן כך שבמהלך החצי היורד של חיינו, בני-האדם המבוגרים יותר אשר יושבים כאן, עשויים שלא לתת לי קרדיט עבור אמת נוראית זו – בכך שאנו מזדקנים, גופינו נראים כמו משהו שיש לסחוב והוא מרגיש שהוא באמת אינו משתייך לנו עוד. לאט, אנו הופכים לגוף והמוות הוא בעצם הסיבה שגוף זה נעשה כבד, משקלו משתלט כאשר אנו מתעוררים בבוקר ואנו שבים אליו עם נפשנו. כאשר אנו מתמקדים בהופעה חיצונית, בלתי-אפשרי להבחין בשינויים הממשיים ביחס לדרך שבה החצי השני של חיי האדם מהווה למעשה מוות איטי.

אין מדובר בהתייחסות לנפשי-רוחי מצד אחד ולגוף הפיזי מצד שני, אלא שנלמד להבין כיצד, כאשר אנו משתמשים במושג הזמן שבו הנפשי-רוחי עובר טרנספורמציה בטבע הפיזי-גופני, שהטבע הפיזי-גופני עובר שוב טרנספורמציה חזרה לנפשי-רוחי. למרות שזה שקוף רק בביטוי חיצוני בהתפתחות האנושית, זה קשור לשתי תכונות אנושיות חשובות. באמצעות מה יכולים אנו לפתח בעצמנו מתוך יסוד רוחי-נפשי אשר עובר בהדרגה מטמורפוזה לכדי צורה פיזית-גופנית, להתאחדות עם הגוף הפיזי? את זה אדם יכול לתפוס על-ידי כך שילמד להבין את התכונה המוסרית של האהבה, על-ידי התמזגות בטבע הפיזי-גופני. כיצד אדם קיים? הוא לוקח את הטבע הפיזי-גופני שלו ומבצע בו שוב מטמורפוזה חזרה, משתנה לאחור ואין כוח אחר

אשר יכול לתת לו אפשרות גדולה יותר מאשר חירות. אנו נולדים מתוך **אהבה קוסמית**, אנו הוצים את שער המוות אל תוך העולם הנפשי-רוחי באמצעות כוח החירות שיש לנו בתוכנו. אם נפתח אהבה בעולם, אז אהבה זו מהווה, ביסודו של דבר, הדהוד, הד של ישותנו הנפשית-רוחית כפי שחוינו אותה לפני לידתנו או אנו יכולים לומר לפני קליטתנו בעולם. על-ידי פיתוח חירות בהוויית-קיומנו בין לידה ומוות, אנו מפתחים את הנפשי-רוחי בתוכנו כמו מה שהופיע באופן נבואי ככוח, הכוח החשוב ביותר שלנו, כאשר אנו עוזבים את הגוף במוות.

למה מתכוונים אנו באמרנו ישות חופשית אשר מובנת במובן קוסמי? ישות חופשית היא ישות אשר מסוגלת לחזור מטבעה הפיזי-גופני אל תוך טבעה הנפשי-רוחי, משמעו, ביסודו של דבר, להיות מסוגל למות; בעוד שמשמעותה של אהבה היא להיות מסוגל להתפתח מתוך הנפשי-רוחי אל תוך הפיזי. לאהוב, משמעותו הייתה יכולה להיות, לחיות, כאשר זה מובן מבחינה קוסמית.

כאן, אנו רואים כיצד המאורעות הנ"ל יכולים להיתפס, בלי כל ספק, באופן טבעי למדי: להיוולד ולהשתלב כישות אנושית, לידה ומוות יכולים להיות מובנים על-ידי מדעי הטבע החיצוניים אך ורק כמבשרים, התגלויות, גילויים מקובלים, של אהבה וחירות. על-ידי פיתוח אהבה נפשית-רוחית מתוך כוחות הרצון שלנו, מה למעשה מגשימים אנו? אנו יוצרים תמונת-לוואי נפשית-רוחית בתוכנו, בתוך עורנו, ממנו ישותנו כולה נובעת לפני ההתעברות. לפני ההתעברות שלנו, אנו חיים בקוסמוס באמצעות כוח האהבה. בהדרגה, בסוג של זיכרון של רגש-רצון של חיים קוסמיים אלו, בא פיתוח האהבה כסגולה מוסרית במהלך חיינו בין לידה ומוות. כמו זיקוק במיקרוקוסמוס מופיעה סגולת האהבה אשר מתפשטת באופן מקרוקוסמי לפני לידתנו והמודעות לחירות שלנו מופיעה על-ידי כך שאנו נושאים בתוכנו כנפשי-רוחי במהלך חיינו בין לידה ומוות, אשר יפעל כמו כוחות טבע ברחבי הקוסמוס, לאחר שחצינו את שער המוות. הם אינם מהווים דבר מלבד ההדים האנושיים של כוחות קוסמיים, **כי כל לידה קשורה לאהבה קוסמית וכל מוות קשור לחירות קוסמית**. אנו מדברים על סוגים שונים של כוחות טבע כמו אור, חום, חשמל וכן הלאה, מאז שמדעי הטבע חגגו את ניצחונם; ברם, איננו מדברים על אותם כוחות טבע או בביטוי הולם יותר, על הכוחות הקוסמיים שבהם אנו כבני-אדם בהוויית-קיום פיזית, שולטים ומניעים בהוויית-הקיום הפיזית-חושית. העניין הוא שאתם יכולים לקחת פיזיקה, כימיה, ביולוגיה ולקחת את מה שמתואר ככוחות אשר מרכיבים את העולם. מתוך הכוחות הללו אשר מרכיבים את העולם, תבינו כל דבר שאינו אנושי, אך בני-האדם אינם מבינים אותם. כדי שישויות אנוש תתקיימנה, מוכרחות להיות חירות ואהבה, למרות מה שקיים בעולם כמו: חשמל, אור, חום וכן הלאה. כאשר אתם נכנסים אל תוך בחינה כזאת כדי להבין באמת את הישות האנושית, אתם מגיעים למושגים של ישויות טבע, שבמקביל, הינם מושגים מוסריים ועקרונות טבע, ואין זה עובר באופן לא החלטי לצד אחד בלי שיהיה קשר לטבע של סדר-העולם המוסרי או לצד השני בלי קשר למוסריות של סדר-הטבע.

במהלך התפתחותו של העולם, משהו קרה לאנושות, שלבטח הייתה לו חוקיות פנימית עמוקה, שבדרך מסוימת היה צריך להיכבש על-ידי האנושות במהלך התפתחותם הארצית העתידית, אם האנושות לא רצתה ליפול להתדרדרות. התפתחות האנושות על האדמה נבעה מסוג ההתפתחות הרוחנית שמקורה היה במזרח, פריחתה הייתה במזרח, כידוע לנו בימי-קדם, במהלך הזמנים האחר-אטלנטיים אשר היה נעלה יותר מהופעתם של השירים המאוחרים יותר של הוודות או הפילוסופיה של הוודות. ברם, זו הייתה דעה שלמעשה רק הוכוונה כסדר-עולם מוסרי-רוחי. סדר-עולם מוסרי-רוחי זה היה גדול ומבריק בעידן עבר מסוים של אבולוציה, אך לאט הוא נפל להתדרדרות במזרח. הוא לא היה יכול ליצור סדר של הטבע.

בזמנים האחרונים, דרך חדשה של חשיבה החלה להתייחס לסדר-הטבע של העולם. כאשר מקורו במערב, מתייחסים אליו ככזה אשר יצא מתוך הכוחות של הטבע החיצוני אשר יכולים להתפס רק באמצעות חשינו. קיים ניגוד עצום בין המזרח והמערב – כבר בחנו זאת מנקודות-מבט שונות. במזרח, המין האנושי נוטה להשקפה חד-צדדית של הנפשי-רוחי; במערב, המין האנושי פונה למושג היחיד של היסוד הפיזי-גופני. זה ישים לכל התבוננות אנושית. בדרך-כלל, אין מתייחסים לדרך שבה מושגים שונים באופן קיצוני על המין האנושי, נמצאים בעולם כולו. ההתייחסויות שבני-אדם מערביים באמת נכנסים לתוכן בהתייחסם למין האנושי, הן משהו זר למדי עבור אנשי המזרח. כאשר אדם מן המזרח מדבר על המין האנושי, אז הטענה מרמזת על משהו שאינו קיים על האדמה. אדם מן המזרח מכווין את מבטו, למעשה את המבט של נפשו אל מה שביסודו של דבר האדמה לא נגעה בו. אם לאדם יש את השקפת-העולם המזרחית הקדם-היסטורית, אז לא תינתן שום התייחסות למי שנולד וכל דבר אשר מווסת על-ידי האבולוציה של המין האנושי או כל דבר שיש לו הוויית-קיום פיזית-חושית. יש לזה השפעה חשובה על דבר שאדם מן המזרח חושב עליו. כיום, זה נפל להתדרדרות, אך בימי-קדם זה נאמר באופן פתוח ביחס לדרך שבה חשיבה מזרחית הייתה קשורה לישויות אנוש כישויות חברתיות. כיצד חושבים אנשי המערב? הבה ניקח הוגה במדעי החברה הגון ויוצא דופן במערב, למשל אדם סמית'. כפי שמדעי הטבע של המערב אינם כוללים בני-אדם – הם כוללים כל דבר מלבד האנושות – כך גם מדעי החברה לא מתייחסים לבני-אדם. פשוט חקרו את אדם סמית': הוא אינו מדבר כלל על בני-אדם בכלכלה הלאומית שלו, אלא מתייחס לחלקת אדמה מסוימת, מה עומד וצומח עליה, ולאחר מכן הוא מדבר על מכונה אשר זורעת את הזרעים, מאפשרת את הנביטה וכן הלאה. כך, יש לכם חלקת אדמה ויש לכם מכונה¹ שרק באמצעות המיכון שלה מוכרחה להיות מסוגלת, באופן חופשי, לשנות את חלקת האדמה הזאת. כך, כל דבר אשר מתרחש על חלקת אדמה זו מוכרח להיות מוכוון על-ידי מכונה זו. אדם סמית' דיבר בעיקר על שני היסודות הללו והוא הדגיש

¹ על הלוח מצויר תרשים.

שהתכונות העיקריות של המכונה יכוננו 'חירות כלכלית' וחלקת האדמה תכונה 'רכוש פרטי'. כאן יש לנו את התא המקורי הממשי של הישות החברתית: חלקה של רכוש פרטי עם מכונה כלכלית, שהינה בלתי-תלויה במכונות אחרות ובחלקות אחרות שהינן רכוש פרטי. המושגים של אדם סמית' עסקו רק באדמה מעובדת, ברכוש פרטי ועם מכונות כלכליות של חירות כלכלית. אלו הם המושגים הממשיים שלו. כאשר הוא נתקל באדם, הוא רואה אותו לא כישות אנושית, אלא הוא אומר: זה מייצג חלקה של רכוש פרטי ומכונה כלכלית, והיא מעוצבת כך שיש לה ראש, גוף באמצע וגפיים אחדים, שלה מתווסף מלמעלה, שד. – ברם, איש אינו חושב שזה כך, איש אינו מבין זאת. זה מופיע רק ברכוש הפרטי. על-ידי הפעלת המכונה הכלכלית, היא מקבלת את צורת התרומות של הרוח אשר כוללות: ראש, גוף וגפיים. לא תמצאו בשום מקום סוג כלשהו של הבנת הישות האנושית בין רעיונותיו של אדם סמית'. פשוט נסו זאת פעם אחר! תגלו שילובים של רכוש פרטי ומכונה כלכלית, אך לעולם לא תמצאו מושג של הישות האנושית. בהדרגה, תגלו דברים סביב הישות האנושית, אך לעולם לא את הישות האנושית עצמה. מה שמאפיין חירות, אינו אלה צללית אשר מועברת למכונה. אין מדברים על חירות אנושית, מה שעולה עם תוכן רוחי מתוך דמיון מוסרי אשר יעשה בני-אדם אנושיים לגמרי, אינו מוזכר – כי, אדם מוכרח לחשוב כמו בחשיבה אשר מופיעה בספרי *חשיבה אינטואיטיבית כנתיב רוחי – פילוסופיה של חירות*² – אלא, תחת זאת, הנושא הוא הקשר בין רכוש פרטי ומכונות כלכליות. מצד אחד, יש לנו את החכמה אשר נשארה מאחור מהמזרח, אי-יכולתו של הנפשי-רוחי האנושי לנבוע מהעולם הפיזי. מהאדמות של המערב, יש לנו את היכולת לומר: כן, כאן יש משהו ממשי בעולם, מפני שמהו קיים על האדמה ואפשר למכנ אותו; לאדנות שלו יש נדיבות גדולה, לאדנות שלו יש כוח חיצוני על-ידי ניהול נכסים והמרדף אחריהם. על-ידי כך, אדם רואה שלאדנות יש משהו. עם זאת, מה שעולה מזה הינו למעשה רק שד אנושי.

אתם רואים, יש לחפש אחר הישות האנושית לכשעצמה. אדם מוכרח להיכנס אל תוך הלך-נפש עם התבוננות חיה כדי לראות את הישות האנושית לכשעצמה. אנו נמצאים במדע מערבי עם תרשים בעלי-החיים שלו. תחילה, יש לנו בעלי-חיים פשוטים ואחר-כך בעלי-חיים מורכבים יותר, עד למורכבים ביותר על ארבע רגליים, ולאחר מכן הם נעמדים, נעשים זקופים במקום אופקיים, ועתה יש לנו את בעל-החיים הנעלה ביותר – הישות האנושית. לאדם יש רק שורה של בעלי-חיים והישות האנושית היא האיבר הנעלה ביותר בשורה זו. במדעי הטבע מתייחסים לעתים רחוקות לישות האנושית ולעתים רחוקות ממדעי החברה, כי הוא מהווה חלק מרכוש פרטי, כלומר המכונה הכלכלית. הישות האנושית נופלת מהבחינה החברתית, מהבחינה החברתית של הטבע. הדבר המופלא ביחס לבני-אדם מודרניים הוא שהם

² GA-4, הוצאת בדולח.

אינם שמים לב לכך שאין כאן שום דבר אנושי. בהחלט, אין שום דבר אנושי כאן. מזה עולה צורך מסוים. פשוט חיטבו כמה בני-אדם חיים בחייהם החברתיים החיצוניים. הבה נקבל שהם חיים כפי שאדם סמית' רואה אותם, מפני שהוא ביטא את ההתבוננות אשר נבעה ממה שהוא אמר, שמקורה מנטיות החשיבה של בני-אדם רבים. פשוט חיטבו על חייו החברתיים-חיצוניים של האדם. הבה נקבל שהם מתקיימים כפי שאדם סמית' מציע, כי אמירתו על התבוננות זו אינה נובעת משם; הוא אף ביטא את נטיות החשיבה של בני-אדם רבים. חיטבו לעצמכם, בני-אדם רואים את עצמם כ'מערביים' בהוויית-קיומם החברתית: למעשה, הם אינם כאלה! רכוש פרטי ויחידה כלכלית קיימים; בני-אדם אינם קיימים כאן! כיצד יכול אדם למצוא במושג זה של המין האנושי את מה שטמון בצד השני של לידה ומוות? זה מוכרח להימסר למה שהסמכויות רשאיות לומר. כתוצאה ממושגים כאלו אשר נסוגים יותר ויותר מפריחתם, קרה שעם התייחסות לרוחני, כל דבר ממוקם בהדרגה תחת סמכות מסוימת, אשר מסיתה סלידה מסוימת מאפילו לחשוב על רוחניות. במדע המודרני, זה המשיך להתפתח עוד. רק אז שהרצינות התחילה לעסוק בזה ואמרה: כן, מעמד הביניים חשב על כך, אך למעשה זה לא מערב בני-אדם; יש לנו רכוש פרטי ומכונה כלכלית. לכן, לא נתייחס לתכשיט זה של איש מיוחד, אנו מדברים על כוחות מדעיים טהורים; הם מפיקים הכול. הבה נהיה רציניים ביחס לנקודת-מבט זו! האחרים אינם רציניים; לאורך השבוע כולו הם מדברים על רכוש פרטי וחירות כלכלית שהמכונה נותנת, ובימי ראשון בשבוע הם מאפשרים לעצמם גם לשמוע דרשות על נפש אלמותית.

זה משהו אשר מוכרח להיתפס במודעות מלאה. אם לאדם אין אומץ לראות דברים בערנות מלאה, אז לא תיתכן שום התקדמות. אפשר להבין שכוחות רבים קיימים כיום שלא כל אחד מעוניין להאיר באופן יסודי. אין זה נעים כאשר מצביעים על הדרך שבה יש להבין את מדעי החברה בהרמוניה עם בני-אדם, אך כיצד הם למעשה אינם יודעים דבר על בני-אדם, אלא רק על רכוש פרטי ועל חירות כלכלית באמצעות מכונות כלכליות.

ניסיתי להראות לכם שיטת התבוננות אשר באמת בנויה על התבוננות חיה אשר עוברת מטמורפוזת וכיצד שיטת התבוננות יכולה לפתח את מה שאינו רוצה לדעת על התבוננות כזו אשר עוברת מטמורפוזת. מחר, נתייחס לסיבות עמוקות יותר אשר מובילות למשהו שבני-אדם בקושי מאפשרים לגשת אליהן, התוצאות המקרוקוסמיות אשר נובעות מכוח. מחר, רוצה אני לומר, נפתח את ההזדמנות המקרוקוסמית של העובדות אשר הוצגו היום ונעבור על התוצאות האנושיות של השקפת-עולם אחת אחרת.

*

רשימת ספרים והרצאות בהוצאת בדולח

רשימת הספרים וההרצאות בהוצאת בדולח מופיעה באתר:

<https://bdolah-books.wixsite.com/bdolah-books>